

پیشگسوت علوم انسانی ایران

دکتر منصوره اتحادیه (نظام مافی)

زندگی نامه

منصوره اتحادیه سال ۱۳۱۲ در تهران در خانواده‌ای شهیر متولد شد. وی تحت تاثیر فضای خانوادگی، خیلی زود به کتابخوانی علاقه‌مند شد و از سن بسیار پایین مطالعه را آغاز کرد. استخدام معلم لهستانی مسلط به زبان فرانسه برای آموزش وی (در زمان جنگ جهانی دوم) و تحصیل در مدرسه ژاندارک موجب تسلط وی به زبان فرانسه شد. ایشان برای تحصیل در دوره متوسطه به انگلستان رفت، تحصیلات دانشگاهی را با انتخاب رشته تاریخ گذراند و در سال ۱۳۳۵ موفق به اخذ فوق لیسانس از دانشگاه ادینبورگ گردید. خانم اتحادیه سپس به ایران بازگشت و با سمت مربی در دانشگاه تهران استخدام شد. وی در سال ۱۳۵۶ به توصیه دکتر زریاب خوبی برای گذراندن دوره دکتری به خارج از کشور رفت و با نگارش رساله دکتری خود با عنوان «احزاب سیاسی در مشروطه، مجلس اول و دوم» موفق به اخذ مدرک دکتری تاریخ از دانشگاه ادینبورگ شد. دکتر اتحادیه پس از بازگشت به ایران طی سالیان متمادی به تدریس تاریخ قاجاریه، جنبش‌های یکصد ساله اخیر و تاریخ خاورمیانه در دانشگاه تهران مشغول بودند. ایشان در سال ۱۳۶۲ با تأسیس «نشر تاریخ ایران» فعالیت‌های علمی خود را گسترش داده و آثار و اسناد تاریخی زیادی را تاکنون منتشر کرده است که دارای اهمیت فراوانی هستند.

توجه به تاریخ سیاسی، تاریخ اجتماعی و تاریخ زنان از مهم‌ترین زمینه‌های فعالیت این تاریخنگار برجسته، نویسنده و ناشر به شمار می‌رود. برخی از آثار و کتابهای او عبارتند از: «محتشم السلطنه» (آثار، افکار، اسناد و زندگی‌نامه سیاسی حسن اسفندیاری در سه جلد)، «نصرت الدوله» (مجموعه مکاتبات، اسناد و خاطرات فیروزمیرزا فیروز در سه جلد)، «تاریخ غفاری» (با همکاری سیروس سعدوندیان)؛ «خاطرات و اسناد حسینقلی خان نظام السلطنه مافی»؛ «گزیده‌ای از مجموعه اسناد عبدالحسین میرزا فرمانفرما» (با همکاری سیروس سعدوندیان)؛ «وبای عالمگیر؛ اسناد، مدارک و مکاتبات عبدالحسین میرزا فرمانفرما»؛ «عبدالحسین میرزا فرمانفرما؛ زمانه و کارنامه سیاسی و اجتماعی»؛ «سیاق معیشت در عصر قاجاریه»؛ «آمار دارالخلافه تهران: اسنادی از تاریخ اجتماعی تهران در عصر قاجار» (با همکاری سیروس سعدوندیان)؛ «خاطرات تاج السلطنه» (با همکاری سیروس سعدوندیان)؛ «پیدایش و تحول احزاب سیاسی مشروطیت (دوره‌های یکم و دوم مجلس شورای ملی)»؛ «مجلس و انتخابات از مشروطه تا پایان قاجاریه»؛ «اینجا طهران است: مجموعه مقالاتی درباره طهران ۱۳۴۴-۱۲۶۹ ه.ق.»؛ ترجمه کتاب «شیوه تاریخنگاری»؛ ترجمه کتاب «سقوط ساسانیان: فاتحان خارجی، مقاومت داخلی و تصویرپایان جهان»؛ و ترجمه کتاب «زندگی، زمانه و آثار بیهقی»، «نیمه آ پنهان» (زنان ایران در آستانه قرن بیستم).

خانم دکتر اتحادیه طی سال‌ها تدریس در پرورش دانشجویان بسیاری همت گمارده و نسلی از پژوهشگران به ویژه پژوهشگران زن مدیون تلاش‌های آموزشی و پژوهشی وی هستند.

